

Παναγιώτης Γ. Φούγιας, Κωνσταντίνος Ν. Καλλίνικος. *Μέγας Οικονόμος και Πρωτοπρεσβύτερος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης-Παδεία 2010, 480 Σ., 27,80 € (ISBN: 960-457-310-1)*

Ευπειθής ών στην προτροπή του Απ. Παύλου “μνημονεύετε τών ἡγουμένων ὑμῶν ἐν τῇ πίστει,, (Εβρ. ιγ' 7), ο συγγραφέας του ογκώδους έργου με τον τίτλο “Κωνσταντίνος Ν. Καλλίνικος. Μέγας Οικονόμος και πρωτοπρεσβύτερος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας,, ἐγκριτος θεολόγος, Επίτιμος Σχολικός Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αριστούχος απόφοιτος της Θεολογικής Σχολῆς της Χάλκης, Δρ. Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου του Manchester (Μαγχεστρία), Καθηγητής της Φιλοσοφίας της Θρησκείας και Συγκριτικής Θρησκευολογίας στο Πανεπιστήμιο Addis Ababa (1970-1975), κυκλοφορεί το ἔργο του ἐξ αἰτίας μίας διτλῆς ἐπετείου. Πρώτον, το 2010 συμπληρώνονται 150 ἔτη ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ι. Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Manchester και, δεύτερον, τὴν ἰδίᾳ χρονίᾳ συμπληρώνονται 70 ἔτη ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Κωνσταντίνου Καλλινίκου. Με τὸν τρόπο αὐτό, μέσω τοῦ Κ. Καλλινίκου και τοῦ συγγραφέα τοῦ βιβλίου, δημιουργεῖται ἓνας πνευματικὸς δεσμὸς μεταξύ τῶν Αλατσάτων και τοῦ Manchester.

Τὸ ἔργο ἀποτελεῖ τὸ ἀπαύγασμα τῶν ἐρευνητικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ συγγραφέα, ο ὁποῖος ἐνσταλάζει ὅλη τὴν πολυετὴ ἐμπειρία τοῦ κατὰ τὴ μακρὰ και γόνιμη θητεία τοῦ στα παλαιόφανα Πατριαρχεῖα τῆς Ανατολῆς. Τόσο στο παλαιότερο ἔργο τοῦ “Ἀθήνα-Φανάρι. Παραλειπόμενα,, (Θεσσαλονίκη 2006), ὅσο και στο μεταγενέστερο πόνημά τοῦ “Μεθόδιος. Ο ἀδικημένος ἱεράρχης,, (Θεσσαλονίκη 2008), ἐκδομένα και τὰ δύο ἀπὸ τὸν ρέκτη Ἀντώνιο Μαλλιάρη, ο Π. Γ. Φούγιας ἐκφράζει ὄχι μόνο τὸν σεβασμὸ τοῦ στο Οικουμενικὸ Πατριαρχεῖο και στὴ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Εκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἐκθέτει με ὀξὺ πνεῦμα και ἀντικειμενικότητα τὶς διορθόδοξες και διεκκλησιαστικὲς σχέσεις.

Στο παρὸν ἔργο κατορθώνει ο συγγραφέας νὰ ἐξιστορήσῃ τὸν βίον τοῦ Κ. Καλλινίκου, τὸ ἀξιόλογο ποιμαντικὸ και συγγραφικὸ ἔργο τοῦ, ὅπως αὐτὸ ἐμφανίζεται στα πολυπληθῆ ἄρθρα τοῦ και βαθυστόχαστα βιβλία τοῦ, ἀλλὰ κυρίως μέσα ἀπὸ τὶς βιβλιοκρισίες ποῦ ἔγραψαν κορυφαῖοι θεολόγοι γιὰ τὸν Κ. Καλλνίκο, ἀποτυπώνοντας με τὸν τρόπο αὐτὸ τὴ βαθειὰ ἐκτίμηση και ἀποδοχὴ ποῦ εἶχε τὸ ἔργο τοῦ.

Τὸ ἔργο σύγκειται ἀπὸ δύο ἀνισομεγέθη Μέρη. Τὸ Μέρος Α' “Ο Μέγας Οικονόμος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Εκκλησίας Κ. Καλλίνικος,, (σς. 21-187) ἀποτελεῖται ἀπὸ δεκαεπτὰ κεφάλαια- ἐνόητες. Γεννημένος στα Αλάτσατα τῆς Ερυθραίας τὸ 1870, ο Κ. Καλλνίκος, παιδί πολύτεκνης οἰκογένειας με ἄλλα τρία ἀδελφία, ἔλαβε τὴν ἐγκύκλια παιδεία τοῦ στα σχολεῖα τῆς γενέτειράς τοῦ, καθὼς και στὴν περίφημη “Ἀναξαγόρειο Σχολή,, τῶν Βρυούλων. Εσπούδασε τὴν ἱερὰ ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας στὴ γεραρὰ Θεολογικὴ Σχολή τῆς Χάλκης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπεφοίτησε με παναριστεία τὸ 1896. Λαϊκὸς ὢν προσελήφθη ὡς ἱεροκλήρυκας ἀπὸ τὴ Θρησκευτικὴ Ἀδελφότητα τῆς Σμύρνης “Εὐσέβεια,,. Ἐκεῖ διέπρεψε ὡς ἱεροκλήρυκας, κατηχητής και καθηγητής ἐπὶ ἀρχιερατείας τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Βασιλείου. Ἦταν πνευματικὸ ἀνάστημα τοῦ Γερμανοῦ Καραβαγγέλη (1863-1935), Ἐπισκόπου Χαριουπόλεως (1896-1900), κατόπιν Μητροπολίτη Καστορίας (1900- 1908), εἰτα Ἀμασειᾶς (1908-1922), στὴ συνέχεια Ἰωαννίνων (1922-1924) και τελικὰ Κεντρῶς Ευρώπης (1924-1935), ἀπὸ τὸν ὁποῖο χειροτονήθηκε Διάκονος και Πρεσβύτερος.

Ἡ διεξοδικὴ περιγραφή τοῦ βίου και τῆς δράσεως τοῦ Κωνσταντίνου Καλλινίκου δίδει τὴν ευκαιρία στὸν συγγραφέα νὰ προβεῖ και σὲ μία πνευματικὴ ἱστορία τῶν Αλατσάτων. Εἰδικότερα, ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς κληρικῶν ποῦ στελέχωσαν τὴν Εκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, τὴν Εκκλησίᾳ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας και τὴ Διασπορὰ καταγόταν ἀπὸ τὰ Αλάτσατα. Παράλληλα, ο συγγραφέας ἀναδεικνύει τὴ συμβολὴ τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν στὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐτσι, ὅταν κατεστράφη ἡ Θεολογικὴ Σχολή τῆς Χάλκης ἀπὸ τὸ σεισμὸ τῆς 28^{ης} Ἰουνίου 1894 και οἱ

σπουδαστές αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν οίκαδε, εμφανίστηκε ο Μέγας Ευεργέτης του Γένους και της Εκκλησίας Παύλος Στεφάνοβιτς, ο οποίος κατόπιν προτροπής του φίλου του Μητροπολίτου Ηρακλείας Γερμανού Καβακοπούλου (Βαλατά Φαναρίου 6.12.1835-ΚΠολις 1920), του μετέπειτα Οικουμενικού Πατριάρχου Γερμανού Ε' (28.1.1913-12.10.1918), ανέλαβε την δαπάνη για την ανοικοδόμηση του κτηρίου της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, επί πατριαρχείας Ανθίμου Ζ' (Τσάτσου) (Φιλιατά 1828/32-ΚΠολις 5.12.1913, πατριάρχ. 20.1.1895-29.1.1897).

Η φήμη που είχε αποκτήσει ο Καλλίνικος ως ιεροκήρυκας και κατηχητής στην ΚΠολη, όχι μόνον μεταξύ των Ελλήνων, αλλά και των χριστιανών των άλλων δογμάτων που διαβιούσαν στη Βασιλεύουσα, ωδήγησε τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' τον Μεγαλοπρεπή (α' πατρ. 4.10.1878-30.3.1884, β' πατρ. 25.5.1901-13.11.1912), να μεταθέσει τον Καλλνίκο τον Δεκέμβριο του 1904 στην κενωθείσα θέση του ιερατικώς προϊσταμένου του Ι. Ναού του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Manchester. Είναι η απαρχή της δεύτερης και ένδοξης πατριαρχείας του Ιωακείμ, ο οποίος οραματίζεται την Εθναρχούσα Εκκλησία και μεταξύ άλλων επιθυμεί μία στενότερη προσέγγιση των Εκκλησιών Ανατολικής Ορθοδόξου και Αγγλικανικής. Ο Κ. Καλλνίκος δικαίωσε με το έργο του, από τη νέα του θέση στην Ελληνική Κοινότητα του Manchester, τους οραματισμούς του Ιωακείμ Γ'. Ετσι, όταν το Μάρτιο του 1922 θα ιδρυθεί από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Μελέτιο Μεταξάκη η Αρχιεπισκοπή Θυατείρων, ο εκλεγμένος τον Μάιο του 1922 ως πρώτος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων Γερμανός Στρηνόπουλος θα βρει στο πρόσωπο του Καλλνίκου έναν άξιο βοηθό και συμπαραστάτη. Θα είναι μάλιστα εκείνος που θα προτρέψει τον Καλλνίκο να γράψει την ιστορία της ελληνικής κοινότητας του Manchester, ένα έργο που έμεινε ανέκδοτο και εξεδόθη μόλις το 1968 από τον Αρχιμ. Μεθόδιο Φούγια (1924-2006), ιερατικώς προϊστάμενο του ίδιου ναού κατά τα έτη 1960-1966.

Το έργο του Καλλνίκου έτυχε πολλών βραβείων και διακρίσεων. Το 1930 ο Οικουμενικός Πατριάρχης Φώτιος Β', ο Μανιάτης (Πρίγκηπος 16.11.1874-ΚΠολις 29.12.1935, πατριάρχ. 7.10.1929-29.12.1935), του απένειμε το οφίκιο του Μεγάλου Οικονόμου της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, επιβραβεύοντας με τον τρόπο αυτό το περισπούδαστο έργο του "Ιερός Ψαλτήρ... Η Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αναγνωρίζοντας τη συμβολή του στα Θεολογικά Γράμματα, του απένειμε τον τίτλο του επιτίμου διδάκτορος της Θεολογίας το 1933, το μοναδικό τίτλο που απένειμε εκείνη τη χρονιά. Τέλος, η Ακαδημία Αθηνών βράβευσε κατά την πανηγυρική συνεδρία της 24^{ης} Μαρτίου 1940 το έργο του "Σολομώντος Άσμα Ασμάτων...".

Το Μέρος Β' "Κείμενα (Βιβλιοκρισίες-Αρθρα)", (σσ.189-422) περιλαμβάνει δημοσιεύματα του Καλλνίκου, τα οποία με περισσή επιμέλεια συνέλεξε ο συγγραφέας από τα πλέον έγκριτα θεολογικά περιοδικά, όπως *Πάνταινος* (Αλεξάνδρεια), *Εκκλησιαστικός Φάρος* (Αλεξάνδρεια), *Ανάπλασις* (Αθήνα), *Εκκλησιαστική Αλήθεια* (ΚΠολις) και *Νέα Σιών* (Ιεροσόλυμα). Επιπλέον, περιλαμβάνει βιβλιοκρισίες των έργων του Καλλνίκου.

Φωτογραφικό υλικό ιεραρχών από τα Αλάτσατα και Ευρετήρια κατακλείουν τη μελέτη. Ο Π. Γ. Φούγιας εκπληρώνει με το έργο αυτό μία υποχρέωση. Σπουδαγμένος και ο ίδιος στο Manchester κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του 1960, συναναστράφηκε με ανθρώπους που γνώρισαν εκ του σύνεγγυς τον Κ. Καλλνίκο. Το έργο που μας παρέδωσε αποτελεί σέμνωμα για τα Θεολογικά Γράμματα και ξεχωριστή τιμή για ένα διανοούμενο εξ Αλατσάτων. Συγχαρητήρια οφείλονται στον εκδοτικό Οίκο Μαλλιάρης-Παιδεία για την καλαίσθητη έκδοση του τόμου.

Christos P. Baloglou, Athen